

Uchwała Nr .....
Rady Miasta Piły
z dnia .....

w sprawie nadania nazwy dla ronda

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 13 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001r. Nr 142, poz. 1591, z późn. zm.) Rada Miasta Piły uchwala, co następuje:

§ 1. Nadaje się rondu na skrzyżowaniu ulic: Ludowej i Okólnej, oznaczonemu na załączniku mapowym stanowiącym integralną część niniejszej uchwały nazwę:

Rondo Franciszka Toboły.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Piły.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Wielkopolskiego.

Uzasadnienie
do
Uchwały Rady Miasta Piły Nr .....
z dnia .....
w sprawie nadania nazwy dla ronda

Z inicjatywą nadania nazwy rondu wymienionemu w § 1 niniejszej uchwały, imienia Franciszka Toboły wystąpiło Towarzystwo Pamięci Powstania Wielkopolskiego w Pile, Koło nr 9, podając poniższe argumenty:

Franciszek Toboła urodził się w Kąkolewie k/Leszna. Wychowywany był w duchu patriotycznym. W 1917 r. został powołany do armii pruskiej. Po krótkim przeszkoleniu jako artylerzysta został wysłany na front zachodni. Awansował do stopnia starszego szeregowego. W maju 1918 r. w ciężkich walkach pod Verdun został ranny, leczenie wymagało dłuższej hospitalizacji, został więc przewieziony do szpitala wojskowego w Lesznie. Ze szpitala uciekł do rodzinnego Kąkolewa i jeszcze tego samego roku wstąpił do tajnej organizacji przygotowującej powstanie, wspólnie z poznanymi działaczami z Leszna. Po wybuchu powstania zajmował się przemycaniem broni do walczących oddziałów. 14 lutego 1919 r. został aresztowany i uwięziony w Lagrze Grunthal k/Żagania. 6 marca 1919 r. zorganizował udaną ucieczkę z tego obozu, dotarł w rodzinne strony i mimo rany walczył w szeregach powstańczych m.in. na odcinku Osieczna k /Leszna. W Powstaniu Wielkopolskim uczestniczył od 27 grudnia 1918 r. do 21 sierpnia 1919 r. i awansował do stopnia kaprała. Po zakończeniu powstania do 1921 r. pracował w Krotoszynie jako kancelista w Biurze Powiatowej Komendy uzupełnień, maturę zdał w 1920 r. Na okres od stycznia do lipca 1921 r. został oddelegowany do organizacji III Powstania Śląskiego. Został przydzielony pod pseudonimem „Beczkiwicz” do grupy organizacyjnej RKU pod nazwą „Sanitas”. Jego obowiązki jako komendanta RKU polegały na sporządzaniu i przenoszeniu ewidencji Polaków ze Śląska zdolnych do noszenia broni. Po wybuchu powstania z 2 na 3 maja 1921 r. pełnił funkcję oficera łącznikowego w Głównej Komendzie Wojsk Powstańczych w Szopienicach. Po zakończeniu III Powstania Śląskiego pełnił funkcję Komendanta miasta Lublińca oraz Komendanta RKU/Wojskowej Komendy Rejonowej na powiat Tarnowskie Góry i Lubliniec. Od 1921 r. do 1929 r. był pracownikiem Starostwa Powiatowego Ostrzeszów, a w latach 1925-1930 studiował prawo na Uniwersytecie Poznańskim. W październiku 1929 r. został burmistrzem małego, zaniedbanego miasta Mikstat, które pod jego kuratelą zostało poważnie rozbudowane. Mieszkał tam do 1942 r. Zagrożony aresztowaniem, z chwilą wybuchu II Wojny Światowej 1 września 1939 r. ewakuował rodzinę, sam opuścił Mikstat kilka godzin później. Zamiarem jego była przeprowadzka do Warszawy, jednak gdy zobaczył na przedmieściach straszny los uchodźców podjął decyzję powrotu. Jego

rodzina powróciła do Mikstatu, jemu jednak groziło aresztowanie, przeniósł się więc do Ostrzeszowa, gdzie przez kilka następnych lat pełnił funkcję urzędnika. Tu z pomocą miejscowych Niemców uzyskał we wrześniu zezwolenie na dalsze urzędowanie w Mikstacie do czasu powołania władz niemieckich. W styczniu 1940 r. został mianowany kierownikiem biura „Stadtverwaltung Mixstadt”, a w 1942 r. po odmowie podpisania Volkslisty przeniesiono go na stanowisko robotnika cementarnego. W latach 1940-42 był żołnierzem ZWZ/AK, pracował w konspiracji, zajmując się legalizacją dokumentów, niestety podczas transportu dokumentów został zatrzymany przez niemieckich policjantów i poddany rewizji. Skazano go na karę więzienia, jednak gdy późniejsze śledztwo wykazało jego udział w powstaniach wielkopolskim i śląskim, zmieniło to kwalifikację czynu jako więźnia politycznego. Dwukrotnie skazany na karę śmierci przeżył w obozach koncentracyjnych (Gross Rosen i Buchenwald) ogrom cierpień. Szczęśliwie podczas transportu do obozu w Dachau, pojawili się amerykańscy żołnierze niosący wolność. W miejscowości Posing znalazł się pod troskliwą opieką Komitetu Polskiego, skąd został wytypowany do transportu do Anglii, wrócił jednak do Polski. Zamieszkał w Ostrowie i zaczął pracę jako kierownik Wydziału Kultury w Starostwie, równocześnie czynił starania o pracę zgodnie z posiadanymi kwalifikacjami. Od Ministra Ziem Zachodnich otrzymał propozycję objęcia stanowiska Prezydenta Wrocławia, Gorzowa Wlkp. i Piły. Wybrał Piłę. W sierpniu 1945 r. przeniósł się tu z czwórką dzieci (zamieszkał przy ul. Tucholskiej 9), a 28 września 1945 r. objął obowiązki wiceburmistrza Piły z prawem używania tytułu wiceprezydenta. Po miesięcznej pracy na tym stanowisku powierzono mu obowiązki burmistrza Piły z prawem używania tytułu prezydenta miasta. Zarząd Miejski pracował pod jego nadzorem od początku października 1945 r. Włożył ogrom pracy w odgruzowywanie miasta (zniszczonego w kilkudziesięciu procentach działaniami wojennymi i wydarzeniami 14 lutego 1945 r. podczas walk wyzwalań Piły). W kwietniu 1945 r. Piła liczyła 2499 mieszkańców a w październiku tego samego roku już 15 136 mieszkańców. Wzrost popularności Franciszka Toboły był nie do przyjęcia przez miejscowych działaczy PPR, a zwłaszcza jej przedstawiciela Franciszka Berwida - wiceprezydenta. Od 1 do 16 kwietnia 1947 r. Milicja Obywatelska zastosowała wobec Toboły areszt domowy.

22 maja złożył rezygnację z zajmowanego stanowiska, został aresztowany i uwięziony. 12 sierpnia 1947 r. został wysłany do obozu pracy w Mielęcinie na okres 2 lat (powodem ataku na jego osobę była sprzedaż deszczulek będących w posiadaniu Zarządu Miejskiego. Decyzją Komisji Specjalnej, wobec braku ważnych dokumentów, został skierowany na prace przymusowe). O tym, że pieniądze ze sprzedaży deszczulek trafiły w całości do kasy miasta, Komisja nawet nie wspomniała. Po upływie połowy administracyjnej kary mógł się bronić i całą sprawę wyjaśnić pomyślnie. Dochodzenie w tej sprawie ujawniło winnych skazania Franciszka Toboły, byli to: były Inspektor Ministerstwa Ziem Odzyskanych Józef Józefowicz, były

I sekretarz PPR w Pile Wojciech Stypko (który sam chciał kupić wspomniane deszczułki) i Franciszek Berwid, który chciał zostać Prezydentem Piły. Po powrocie z prac w lutym 1949 r. był wycieńczony, jego mieszkanie zajął Komendant MO Ostenda. Zostało mu przydzielone nowe, jednak w nocy zjawili się funkcjonariusze UB i odebrali mu klucze. Był ciągle szykanowany, uzyskał pracę w Państwowym Przedsiębiorstwie Budowlanym ale został przeniesiony do Betoniarni (polecenie Komitetu PZPR brzmiało: „Franciszek Tobała przez 6 lat może pracować tylko na podrzędnym stanowisku z niskim wynagrodzeniem”). Kolejne szykany spowodowały zmianę pracy. Został przyjęty do Zakładów Szklarskich w Ujściu na stanowisko zastępcy Dyrektora ds. Administracyjno-Finansowych. Piła okazała się niegościnna. Tobała dostał propozycję pracy w Częstochowie w Hucie im. B. Bieruta, kolejno zmieniał stanowiska kierownicze (nie obyło się bez niemiłych niespodzianek, informacje o awansie dotarły do członków PZPR w Pile, został zwolniony, jednak z pomocą przyszli mu członkowie organizacji kombatanckiej, zwolnienie zostało anulowane a sprawca ujawniony). W czerwcu 1956 r. Franciszek Tobała uległ wypadkowi. Wysłał do Rady Państwa pismo w sprawie rehabilitacji. W odpowiedzi napisano, że skazanie przez Komisję specjalną uważa się za niebyłe a karta karna ulega z urzędu usunięciu z rejestru skazanych. O żadnych przeprosinach nie było mowy. Przeszedł na II rentę inwalidzką i rozpoczął batalie o uznanie lat pracy jako burmistrz Mikstatu i Prezydent Piły. Zmarł 9 września 1962 r. w Częstochowie.

Za działalność powstańczą, niepodległościową i zawodową został odznaczony przed 1939 r. m.in. Krzyżem na Śląskiej Wstędze Waleczności i Zasługi, Medalem Pamiątkowym „Za wojnę 1918-1921”, medalem „za Długoletnią Służbę” oraz Odznaką Pamiątkową Wojsk Wielkopolskich, a po 1945 r. Śląskim Krzyżem Powstańczym, Wielkopolskim Krzyżem Powstańczym oraz Medalem „Zwycięstwa i Wolności”. W dniu 28 lutego 1958 r. Zarząd Okręgu Związku Bojowników o Wolność i Demokrację w Katowicach wystąpił z pismem nr 74/58 o przyznanie Franciszkowi Tobałe Krzyża Kawalerskiego Orderu Odrodzenia Polski. Jednak wniosek ten nigdy nie został załatwiony pozytywnie. Obecnie planowane jest powtórne zwrócenie się do Prezydenta RP o pośmiertne przyznanie Krzyża Komandorskiego Orderu Odrodzenia Polski i pośmiertny awans na stopień Kapitana Wojska Polskiego.

Mając powyższe na uwadze, podjęcie niniejszej uchwały uważam za zasadne.

Załącznik do Uchwały

Nr .....

Rady Miasta Pily

z dnia .....

